

LITERATURTAGE AN DER NEISSE

DNI LITERATURY NAD NYSA

CROSSING BORDERLANDS

11 - 15 KWIETNIA 2018
GÖRLITZ - ZGORZELEC

PROGRAM 2018

Spis treści

Powitanie	5
Program	
11 kwietnia 2018	8
12 kwietnia 2018	8
13 kwietnia 2018	9
14 kwietnia 2018	10
15 kwietnia 2018	11
Sulaiman Masomi	13
Sharing Europe	
Ile granic jest w stanie znieść Europa?	15
Uwe-Karsten Heye	17
Olga Tokarczuk	17
Najem Wali	17
Pokot	19
Magdalena Grzebałkowska	21
Clemens Meyer	23
Śniadanie literackie	25
Uwe Rada	27
Volker Koepp	29
Artur Becker	31
Olga Grjasnowa	31
Łukasz Chwałko	33
Partnerzy	34
Finansowanie	35
Informacje praktyczne	36
Impressum	39

Foto © Laura Hummel

Foto © Deutsches Kulturforum östliches Europa

Drodzy Sympatycy Dni Literatury nad Nysą!

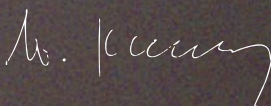
Europa zaczyna ostatnio wątpić w sens siebie samej, w swój model, który przecież po katastrofach XX. wieku miał przynieść długotrwały pokój i wspólnotę narodów starego kontynentu. Wydaje się dziś, że model EUROPA oraz będący przyczyną historycznych nieszczęść model PAŃSTWO NARODOWE, nie przystają do siebie. Alternatywą może stać się model EUROREGION, czyli istnienie 50 euroregionów Unii Europejskiej. Polsko-czesko-niemiecki Euroregion Nysa, utworzony w 1991 tuż po upadku Żelaznej Kurtyny, jest częścią tej idei, aby współpracować ze sobą na podstawie geograficznych i kulturowych podobieństw i tym samym w parlamencie europejskich regionów przewyciężyć narodowe egoizmy, ograniczenia, wykluczenia.

Mimo barier językowych, których przewyciężanie należy do zadań systemu oświaty każdego kraju, literatura jest w stanie przyczynić się do sukcesu projektu EUROPA. Literatura trafia bowiem nie tylko do głowy, ale i do serca. Zawsze, nawet w czasach, w których próbowano to uniemożliwić, literatura służyła refleksji nad historią, terażniejszością i przyszłością, jednoczyła ludzi w radości lub smutku, umożliwiała dyskurs i uczyła empatii dla siebie nawzajem.

Tak więc cieszymy się wspólnie na Dni Literatury nad Nysą. Jest ku temu wiele powodów.

dr Michael Wieler
Dyrektor zarządzający, Görlitzer
Kulturservicegesellschaft mbH

Winfried Smaczny
Prezes zarządu, Deutsches Kulturforum
östliches Europa

Foto © Stadt Görzitz

Foto © Stadt Zgorzelec

Szanowni Państwo,

to już trzecia edycja festiwalu, który w kalendarzu wydarzeń Europa-Miasta zagościł w 2014 roku. Zainicjowany wówczas, inspirujący, arcyciekawym i potrzebny dialog o nas samych, miejscach w których żyjemy, o znanych i nieznanym aspektach sąsiedztwa wciąż trwa. Cieszymy się, że będzie kontynuowany także w tym roku. Wierzymy, że szczególnie dzisiaj, taka rozmowa jest nam wszystkim bardzo potrzebna.

Bo Dni Literatury nad Nysą to właśnie rozmowa. Szczera, otwarta, nie zawsze łatwa, czasami kłopotliwa i wstydliwa, ale bardzo potrzebna do budowania dobrych sąsiedzkich relacji na naszym wielokulturowym, trójnarodowym pograniczu, ale też naszych relacji ze światem. To ważny dialog inspirowany literaturą, dyskretnie moderowany, meandrujący wśród nazwisk twórców i dzieł środkowoeuropejskiej literatury, dotyczący tematów wpisujących się w motta kolejnych edycji naszego wydarzenia.

A każda z myśli przewodnich przyświecających naszym Dniom literatury czyni z tych spotkań, które organizatorzy skrupulatnie wypełniają lekturami, interpretacjami, pytaniami o motywy, przyczyny, czy źródła pisarskich inspiracji, swoisty komentarz do otaczającej nas rzeczywistości i zachodzących zdarzeń. Książki i ich autorzy zapraszają nas do odkrywania świata na nowo, do zapełniania go nowymi skojarzeniami i wrażeniami, do wędrówek przez historię, czas, krajobrazy, czy tak jak w tym roku do przekraczania granic... Rzeczywistych i wymagowanych, naturalnych i sztucznie stworzonych, dzielących państwa i narody lub ukrytych gdzieś w nas, intymnych i wewnętrznych...

„Crossing Borderlands“ – potraktujmy motto tegorocznych Dni Literatury jako wyzwanie i zaproszenie od organizatorów, aby podczas pięciu kwietniowych dni wspólnie przekroczyć możliwie jak najwięcej granic, codziennych i niecodziennych. Aby otworzyć się na siebie i innych, odrzucić lęki i odważyć się na wolność.

Siegfried Deinege
Oberbürgermeister der Stadt Görlitz

Rafał Gronicz
Bürgermeister der Stadt Zgorzelec

11 kwietnia 2018

19:30 Poetry Slam & Stand-Up Comedy
Sulaiman Masomi:
Nic się nie bój, mówię po niemiecku
Apollo, Hospitalstraße 2 | 10 € / 5 €

12 kwietnia 2018

19:00 Inauguracja Dni Literatury 2018
***Sharing Europe – Ile granic jest w stanie
znieść Europa?***
W dyskusji panelowej udział biorą: Olga Tokarczuk,
Uwe-Karsten Heye, Najem Wali
Spotkanie prowadzi: Dr. Weronika Priesmeyer-
Tkocz

Powitanie:

Dr. Michael Wieler, Burmistrz Görlitz

Rafał Gronicz, Burmistrz Zgorzelca

Winfried Smaczny, Prezes Zarządu Niemieckie
Forum Kultury Europy Środkowej i Wschodniej

Synagoga, Otto-Müller-Straße | Wstęp wolny

13 kwietnia 2018

- 10:00 spotkanie autorskie z uczniami
Za naszych czasów Clemens Meyer
Spotkanie prowadzi: Ines Thoermer
Apollo, Hospitalstraße 2 | 5 € / uczniowie wstęp wolny
- 10:00 **Pokot** - film Agnieszki Holland
Pokaz dla uczniów i rozmowa z Olgą Tokarczuk
Spotkanie prowadzą: dr Annemarie Franke i Małgorzata Dziurman-Fitas
MDK - Miejski Dom Kultury w Zgorzelcu, ul. Parkowa 1 | Wstęp wolny
- 17:00 Spotkanie autorskie z Magdaleną Grzebałkowską
1945 Wojna i pokój / 1945 Krieg und Frieden
Spotkanie prowadzi: prof. Krzysztof Ruchniewicz
MDK - Miejski Dom Kultury w Zgorzelcu, ul. Parkowa 1 | 3 € / 1 €
- 19:00 Wieczór autorski z Clemensem Meyerem
Stille Trabanten / Spokojni satelici
Spotkanie prowadzi: Claudius Nießen
Apollo, Hospitalstraße 2 | 10 € / 6 €

14 kwietnia 2018

10:00   **Śniadanie literackie**
Znani mieszkańcy Görlitz oraz goście czytają
wybrane teksty
Bufet śniadaniowy z muzyką na żywo
Spotkanie prowadzi: dr Annemarie Franke

Apollo, Hospitalstraße 2 | 8 €

18:00   ***W nurcie pogranicza***
Dyskutują Uwe Rada i Volker Koepp
Spotkanie prowadzi: dr Eva Sturm

Apollo, Hospitalstraße 2 | 6 € / 4 €

19:30   ***W Sarmacji***
Film Volkera Koeppa

Apollo, Hospitalstraße 2 | 6 € / 4 €

15 kwietnia 2018

11:30 **Nomadzi języka**
Matinee z Olgą Grjasnową i Arturem Beckerem
Spotkanie prowadzi: prof. Monika Wolting
Apollo, Hospitalstraße 2 | 6 € / 4 €

17:00 **Jacob Böhme – życie i twórczość**
film Łukasza Chwałko
Niemieckojęzyczna premiera filmu i rozmowa
z twórcą
Spotkanie prowadzi: Markus Kremser
Apollo, Hospitalstraße 2 | 6 € / 4 €

Slam poetycki

Sulaiman Masomi i jego Stand Up Comedy
Nic się nie bój, mówię po niemiecku

Pisarz, poeta-performer, raper, kabarecista, akrobata słowa czy też wyłącznie Afgańczyk? **Sulaiman Masomi** jest jak kot Schrödingera: wszystkim i jednocześnie nikim. Absolwent literaturoznawstwa, będący także medioznawcą i antropologiem, uczynił zawód ze swojej pasji, którą są słowo i ludzie. Jego historie o życiu emigranta w Niemczech, zwykłych sprawach i absurdach dnia powszedniego, **Sulaiman Masomi** opowiada zawsze niezwykle dowcipnie, z ogromną dozą uroku osobistego. Każdy jego występ, rozpięty pomiędzy śmiechem a smutkiem, inspiracją a refleksją, ilustruje bogactwo aspektów sztuki słowa. I zawsze z miłością do detalu i językowym mistrzostwem.

„Warm Up“ slam poetycki

środa, 11.04.2018, 19:30

Apollo, Görlitz

wstęp: 10 € / 5 €

Foto © Lywe-Kanster-Heyje

Foto © Jacek Koboziejski

Foto © Philip Kojo Metz

Sharing Europe - Ile granic jest w stanie znieść Europa? W dyskusji panelowej udział biorą: Uwe-Karsten Heye, Olga Tokarczuk i Najem Wali

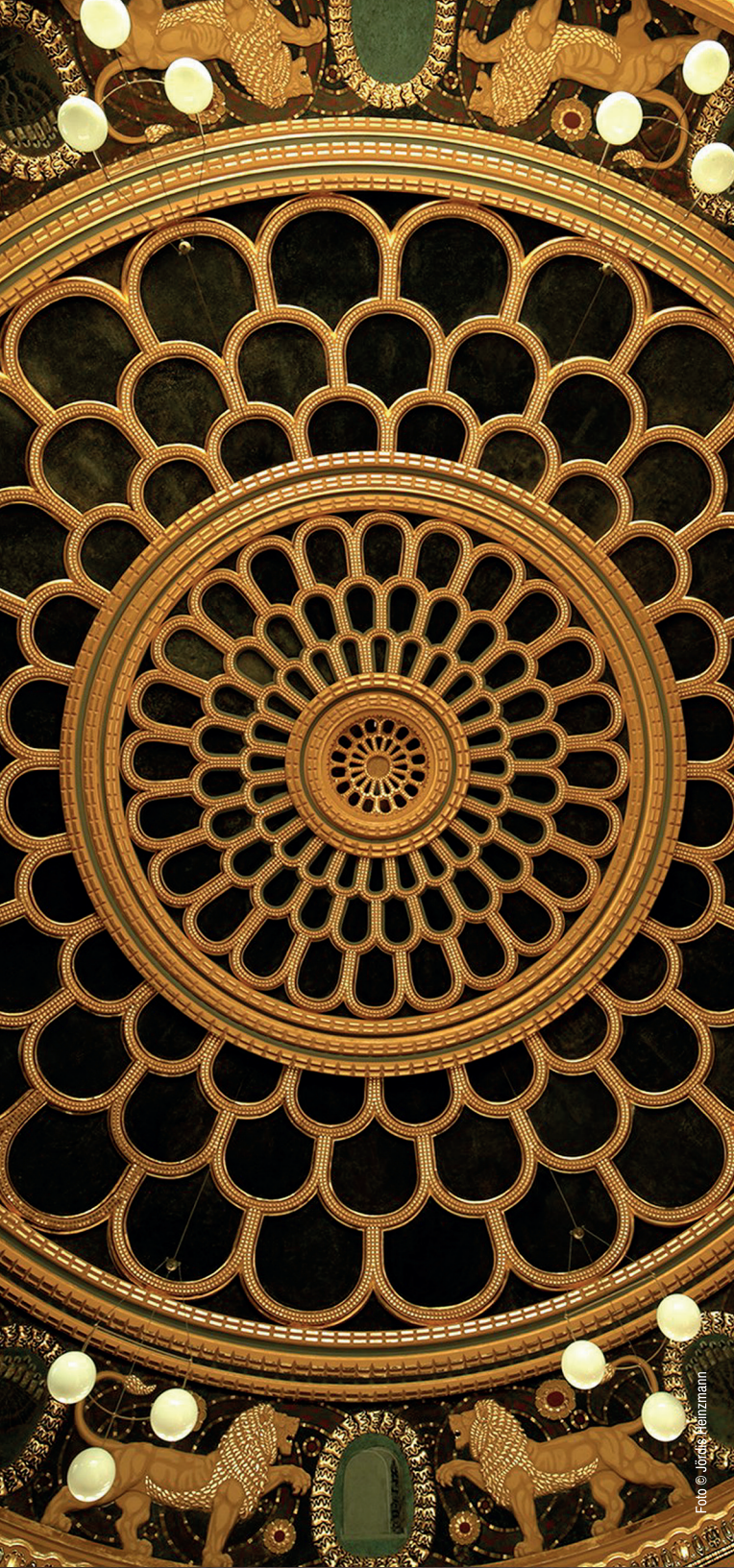
Pod hasłem *Sharing Heritage* Komisja Europejska ogłosiła rok 2018 Europejskim Rokiem Dziedzictwa Kulturowego. Tytuł angielski ma podkreślać wspólnotowy i łączący charakter dziedzictwa kulturowego Europy, które należy do wszystkich i za które wspólnie ponosimy odpowiedzialność. Ale jak aktualnie wygląda Europa, jako przestrzeń kulturowa, jako koncepcja polityczna i społeczna misja? Jakie wartości reprezentuje stary kontynent? Czy jesteśmy gotowi ręczyć za jego wartości i równocześnie dzielić je z innymi?

Dyskusja na temat przyjmowania uchodźców, prowadzona w wielu krajach Europy Środkowo-Wschodniej od czasu tak zwanego kryzysu uchodźczego w 2015 roku, wywołała nie tylko debatę antyimigracyjną, lecz prawdziwą nagonkę przeciwko temu, co odmienne, przeciwko Innemu, a także przeciwko liberalnemu sposobowi myślenia w ogóle. Wprowadziła tym samym Czechy, Słowację, Węgry i Polskę na kurs konfrontacyjny z Unią Europejską. Czy obraz Europy jako twierdzy liberalnych demokracji zaczyna się na naszych oczach kruszyć? Czy nacjonalizm zdobywa coraz więcej władzy i wpływu?

Nasi goście – **Uwe-Karsten Heye** i **Najem Wali** – doświadczyli w swoich ojczyznach wojny i ucieczki. Byli wypędzonymi i szukającymi schronienia, a dziś angażują się na rzecz ludzi, którzy – tak jak kiedyś oni sami – poszukują nowej ojczyzny. **Olga Tokarczuk** swoją twórczością literacką sprzeciwia się aktualnej polskiej polityce historycznej z jej skrętem w kierunku nacjonalizmu. Kiedy po ukazaniu się jej ostatniej książki, *Ksiąg Jakubowych* (opublikowanych w 2015 roku, dotychczas nie ukazało się jeszcze tłumaczenie na niemiecki), skrytykowała kurs rządu polskiego i wypowiedziała się na rzecz Polski otwartej na świat, spotkała ją fala nienawiści, grożono jej także śmiercią.

Z tymi właśnie gośćmi chcielibyśmy podyskutować o teraźniejszości Europy, o granicach przebiegających między krajami, ale także o granicach pomiędzy ludźmi, o tych, pomiędzy tym, co można powiedzieć a co można uczynić, wreszcie o granicach tolerancji i wzajemnego szacunku.

Uwe-Karsten Heye, ur. w Reichenbergu (obecnie Liberec), dziennikarz, attaché prasowy, rzecznik rządu Gerharda Schrödera oraz dziennikarz stacji telewizyjnych ARD i ZDF. Jego wspomnienia o ucieczce i okresie powojennym *Vom Glück nur ein Schatten (Ze szczęścia tylko cień)* sfilmowano pod tytułem *Schicksals-jahre* z Marią Furtwängler w roli głównej. W 2000 roku Heye założył stowarzyszenie *Gesicht zeigen! Für ein weltoffenes Deutschland (Pokaż prawdziwe oblicze! Na rzecz Niemiec otwartych na świat)*, którego jest przewodniczącym. W marcu 2018 roku pojawi się na rynku wydawniczym jego autobiografia *Und nicht vergessen (I nie zapomnieć)*.

Olga Tokarczuk, ur. w Sulechowie, pisarka, z wykształcenia psycholog. Wielokrotnie zdobywała ważne nagrody, w tym była siedmiokrotną finalistką i dwa razy podwójną laureatką Nagrody Literackiej „Nike”, otrzymała także Uznamską Nagrodę Literacką i Międzynarodową Nagrodę Mostu Europa-Miasta Görlitz-Zgorzelec. Po niemiecku ukazały się dotychczas m.in. powieści *Dom dzienny, dom nocny* (2001), *Gra na wielu bębenkach* (2006), *Bieguni* (2009) i *Prowadź swój pług przez kości umarłych* (2011). Ta ostatnia powieść sfilmowana została przez Agnieszkę Holland w 2017 roku pod tytułem *Pokot*.

Najem Wali, urodził się w Bastrze, uciekł z Iraku w 1980 roku po wybuchu wojny iracko-irańskiej do Niemiec. Przez długi czas był korespondentem arabskiego dziennika Al-Hayat, zajmując się kulturą. Píše regularnie do m.in. Süddeutsche Zeitung, Neue Zürcher Zeitung, taz i do magazynu Der Spiegel. Jest autorem licznych powieści i opowiadań. W 2017 roku opublikował *Die Balkanroute. Fluch und Segen der Jahrtausende (Trasa przez Bałkany. Przekleństwo i błogosławieństwo tysięcy)*, a w 2018 roku ukazała się *Saras Stunde (Godzina Sary)*.

Powitanie:

Dr. Michael Wieler, Burmistrz Görlitz

Rafał Gronicz, Burmistrz Zgorzelca

Winfried Smaczny, Prezes Zarządu Forum Kultury

Prowadzenie: **dr Weronika Priesmeyer-Tkocz**, Akademia

Europejska w Berlinie

Inauguracja Dni Literatury nad Nysą 2018

Czwartek, 12.04.2018, 19:00

Synagoga w Görlitz, Otto-Müller-Straße

Wstęp wolny

AGNIESZKA
MANDAT

WIKTOR
ZBOROWSKI

MIROSLAV
KROBOT

 Silberner Bär
67 Internationale
Filmfestspiele
Berlin
Alfred-Bauer-Preis

EIN FILM VON AGNIESZKA HOLLAND

DIE SPUR

FILMKINOTEXT PRODUCTION LTD. / FOX FILM PRODUCTION AG. PRODUKTION: KEMANTUM PRODUCTIONS, CHINESE MOTOPRODUCTIONS NATIONAL AUDIOVISUAL INSTITUTE, JAPAN FILM / ARTE FILM / ARTE, EUROPE, CZECH REPUBLICAN AGENCY, NET INTERNATIONAL, POLSKIE FILM INSTITUTE, CINEMA24, MEDIENAKADEMI BEZEL-BAANENBOODS, POLSKA FILMOBIOTECZKA / FOND SLOVAKA AUDIOVISUAL FUND, SWITZERLAND FILM INSTITUTE, MEDIA PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION
PATRYCJA WOLNY, TOMASZ KOT, DORIS SEYD, STEPHEN JOHANN VANCIA, KRISTINA KAZANTYNA LEWICKA, JANESE KALEJA
OLGA TOKARCZUK, JULIANA WYLIWSKA, OLGA TOKARCZUK, KRZYSZTOF TANUSI, JANESE WALSZALLA
MARTA PRZYZWALLA, STEFAN HOLL, JUSTA ROSA, TOMASZ KOT, THOU'Y YOUR PLEASER OVER THE BONES OF THE DEAR
www.berfilm.de REGIE: AGNIESZKA HOLLAND, MIT REGIE VON KACSI ADAMK

OLGA TOKARCZUK
DER GESANG
DER FLEDERMÄUSE
ROMAN SCHÖFFLING & CO.

Pokot

Reż. Agnieszka Holland, Kasia Adamik, PL/DE/CZ/SK/S 2017, 123 min

W położonej na uboczu wsi na granicy polsko-czeskiej dochodzi do okrutnych zabójstw. W pobliżu zwłok znajdują się ślady dzikich zwierząt. Ekscentryczna emerytka Janina Duszejko jest pierwszą osobą, która znajduje zwłoki. Wydaje się, że zwierzęta zabijają swych dręczycieli, bowiem wszyscy zmarli są myśliwymi. Sama zaś Duszejko, jako wegetarianka i astrolożka, jest na tych wiejskich terenach outsiderką. Tworzy własną teorię na temat tego, kto kryje się za morderstwami. Ale niebawem sama staje się podejrzaną.

Reżyserka **Agnieszka Holland** dokonała adaptacji powieści Olgi Tokarczuk *Prowadź swój pług przez kości umarłych*, czyniąc z niej fascynujący, mroczny ekothriller. W 2017 roku film wyróżniony został Srebrnym Niedźwiedziem na festiwalu filmowym w Berlinie.

Spotkanie z Olgą Tokarczuk prowadzą Małgorzata Dziurman-Fitas z Biblioteki Publicznej w Zgorzelcu oraz dr Annemarie Franke, referent ds. kultury przy Muzeum Śląskim w Görlitz

Pokot

Pokaz dla uczniów i rozmowa z **Olgą Tokarczuk**
(wersja oryginalna z napisami angielskimi)

piątek, 13.04.2018, 10:00

Kino PoZa NoVA, Miejski Dom Kultury, Zgorzelec

Wstęp wolny

Z okazji Dni Literatury film **Pokot / Die Spur** będzie można obejrzeć w wersji niemieckiej w kinie Klappe die Zweite w Görlitz w następujących terminach:

11.4, 20:30 | 12.4, 18:15 | 15.4, 17:45 | 18.4, 18:15

Foto © Renata Dąbrowska

Magdalena Grzebałkowska

8 maja 1945 roku, dzień kapitulacji Wehrmachtu, to data oznaczająca koniec II wojny światowej. Lecz to nie ten dzień stanowi dla pisarki Magdaleny Grzebałkowskiej wyraźną granicę pomiędzy wojną a pokojem w tamtym przełomowym dla Europy, 1945 roku. Dzięki wielu rozmowom przeprowadzonym z przedstawicielami naznaczonego tym rokiem pokolenia i wizytom w miejscach, o którym opowiadają, ich miejscach pamięci, reporterka przeniosła się w przeszłość, w klimat kalendarzowego 1945 roku. Interesują ją zarówno historie uciekających ze Wschodu Niemców, jak i „pionierów” nowych polskich ziem zachodnich. Jej motywacja, by w 2014 roku pomiędzy Polską a Niemcami szukać świadków historii roku 1945, spowodowana była również własną historią rodzinną. Dziadkowie autorki pochodzą spod Lwowa i z Warszawy, a po wojnie mieszkali w Sopocie. „Jako dziecko martwiłam się, że skoro coś jest poniemieckie, kiedyś może stać się ‘popolskie’. Podświadomie przejęłam w genach lęk moich przodków-osadników, że miejsce, w którym żyję, jest nam dane tylko na chwilę”.

Magdalena Grzebałkowska, absolwentka historii na Uniwersytecie Gdańskim, reporterka „Gazety Wyborczej”. Jej pierwszym opublikowanym tomem był *Książd Paradoks. Biografia Jana Twardowskiego*, potem wydała *Beksińscy. Portret podwójny* (2014), w której opisała postać malarza Zdzisława Beksińskiego i jego syna Tomasza. Rok później ukazał się reportaż historyczny *1945. Wojna i pokój*. W maju 2018 do rąk czytelników trafi kolejna książka biograficzna Grzebałkowskiej *Komeda. Osobiste życie jazzu*.

Prowadzenie: **prof. Krzysztof Ruchniewicz**, dyrektor Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy’ego na Uniwersytecie Wrocławskim

1945. Wojna i Pokój

piątek, 13.04.2018, 17:00

Miejski Dom Kultury, Zgorzelec

wstęp: 3 € lub 12 zł / ulgowy 1 € lub 4 zł

Foto © Gaby Gerster

Clemens Meyer

Urodził się w 1977 roku w Halle, studiował w Niemieckim Instytucie Literatury w Lipsku i zyskał natychmiastową sławę dzięki opublikowanej w 2006 roku w wydawnictwie S. Fischer Verlag powieści *Als wir träumten* (*Gdy marzyliśmy*). Jej tematem jest młodość autora w okresie tuż po zjednoczeniu Niemiec, młodość traktowana jako „taniec na gruzach” nieistniejącego już państwa, NRD, w kolejnych zaś książkach, często nagradzanych i wielokrotnie filmowanych, przetłumaczonych także na wiele języków, zajmuje się życiem z całą jego mroczną naturą, zaniechaniem i nadzieją. „Mistrzowska proza. Pisze jak żaden inny pisarz swojego pokolenia (...) Meyer zmienia przełomy polityczne w Niemczech Wschodnich w wielką literaturę”, napisał Christian Buß w „Literatur Spiegel”.

Clemens Meyer w wydanej w 2017 roku książce *Die stillen Trabanten* (*Spokojni satelici*) opowiada o ludziach pędzących swój żywot na ponurych krańcach jasno oświetlonych centrów miast, krańcach oddalonych od kulturalnych i turystycznych szlaków. Są to delikatne, pełne ciszy i empatii historie o samotnych mężczyznach i samotnych kobietach, którzy może jednak nie są tak naprawdę całkowicie zapomniani. Nie przestają marzyć, ponieważ chwilami pojawia się nieśmiała nadzieja, że zawsze będą ludzie, z którymi można będzie coś dzielić.

Spotkanie prowadzi: **Claudius Nießen**, Niemiecki Instytut Literacki w Lipsku

Spotkanie autorskie **Stille Trabanten**

piątek, 13.04.2018, 19:00

Apollo, Görlitz

wstęp: 10 € / 6 €

Śniadanie literackie

Zapraszamy na spotkanie z literaturą już od samego rana – na śniadanie z książką i muzyką. Zaproszeni goście będą czytać fragmenty ważnych dla nich książek. Przy wyborze kierowali się tematem tegorocznych Dni Literatury *Crossing Borderlands*.

Goście:

dr Markus Bauer, dyrektor Muzeum Śląskiego w Görlitz i przewodniczący Stowarzyszenia na rzecz Synagogi w Görlitz

Sebastian Hänel, grafik i kierownik warsztatów drukarskich i pisarskich dla dzieci, Buchkinder Görlitz.

Ruth-Andrea Lammert, ewangelicka parafia Śródmieście, zaangażowana w projekt „Otwarte Kościoły“

Gabriele Melzer-Heinicke, przedsiębiorca, właścicielka agencji reklamowej, angażuje się w Stowarzyszeniu Aktionskreis für Görlitz e.V.

Special Guest: Magdalena Grzebałkowska, laureatka polsko-niemieckiej nagrody dziennikarskiej 2015.

Spotkanie prowadzi: **dr Annemarie Franke**, referent ds. kultury przy Muzeum Śląskim w Görlitz

przy fortepianie: **Ferdinand Büchner**

Śniadanie literackie

Sobota, 14.04.2018, 10:00

Apollo, Görlitz

wstęp: 8 € (w tym bufet śniadaniowy)

Foto © Marko Cerovac

Uwe Rada

Rzeki europejskie od zawsze ogromnie fascynowały ludzi. Oznaczają regiony, kształtują przestrzenie przyrody i życia, stanowią metaforę przemijania i mobilności, zniszczenia i nowego początku, utraty i podziału. Mogą łączyć lub dzielić. Przez całe stulecia, szczególnie zaś w XX wieku, wieku ideologii, w Europie Środkowo-Wschodniej zmieniało się w tym kontekście znaczenie wielu rzek. Rzeki graniczne, takie jak Odra i Nysa Łużycka, od 1990 roku stawały się stopniowo przestrzeniami spotkań, odgrywając coraz większą rolę dla turystyki transgranicznej. Niemen, niegdyś „rzeka niemieckiego Wschodu”, przepływa dziś przez kilka krajów, stanowiąc zewnętrzną granicę Unii Europejskiej. Do kogo należą rzeki europejskie i ich biografie? Na ile krajobrazy i rzeki pogranicza mogą być przestrzeniami narracyjnymi? O tych zagadnieniach podyskutujemy z naszymi gośćmi, autorem książek i publicystą Uwe Radą oraz reżyserem i dokumentalistą Volkerem Koepem.

Uwe Rada, ur. w 1963 roku, jest redaktorem dziennika taz i autorem książek. Za pracę publicystyczną Uwe Rada otrzymał wiele stypendiów i nagród, m.in. Fundacji Roberta Boscha i Instytutu Goethego. Napisał kilka książek na temat historii Europy Środkowo-Wschodniej, ostatnio opublikował *Berlin und Breslau. Eine Beziehungsgeschichte (Wrocław i Berlin. Historia wzajemnych oddziaływań, 2016)* i *1988. Roman (1988. Powieść, 2017)*. W książkach *Die Oder. Lebenslauf eines Flusses (Odra. Życiorys pewnej rzeki, 2005)* i *Die Memel. Kulturgeschichte eines europäischen Stromes (Niemen. Dzieje pewnej europejskiej rzeki, 2010)*, pisarz bada znaczenie europejskich rzek jako miejsc pamięci oraz nowoczesnych krajobrazów.

Spotkanie prowadzi: **dr Eva Sturm**, Fundacja Cellex, Drezno

W nurcie pogranicza

dyskusja panelowa, udział biorą: Uwe Rada i Volker Koep

sobota, 14.04.2018, 18:00

Apollo, Görlitz

wstęp: 6 € / 4 € (bilet na dyskusję i film 10 €)

Polecamy: bezpośrednio po dyskusji odbędzie się projekcja filmu *W Sarmacji*

Volker Koepp

Dla starożytnych Greków znajdowała się na końcu świata, dzisiejsi mieszkańcy postrzegają ją jako serce Europy: Sarmacja – antyczne królestwo położone pomiędzy Wisłą, Wołgą, Bałtykiem i Morzem Czarnym. Reżyser Volker Koepp podróżuje przez położone wzdłuż wielkich rzek kraje – Republikę Mołdawii, Białoruś, Litwę i Ukrainę, rozmawiając z ludźmi zakorzenionymi w tych krajobrazach. Jego film oddaje i rejestruje rzeczywistość utkaną ze światła i wiatru, z krajobrazu i nieba, wychodzącą daleko ponad to, co można dostrzec gołym okiem. Jest w tych kadrach i opowieściach coś poetyckiego, niemal mitycznego. Tak można poprzez emocje odczuwać swoją małą ojczyznę, tak piękną i jednocześnie tak bolesną.

Volker Koepp, urodzony w 1944 roku w Szczecinie, jest reżyserem i realizatorem filmów dokumentalnych. Zaskłynął filmem *Leben in Wittstock* (*Życie w Wittstock*) z lat 1984-1997, w którym najpierw obserwuje codzienne życie w NRD, a potem, po upadku muru, życie tych samych bohaterów w nowych okolicznościach. Międzynarodową sławę zyskał w 1999 roku filmem o ostatnich niemieckojęzycznych Żydach w Czerniowcach *Herr Zwilling und Frau Zuckermann* (*Pan Zwilling i pani Zuckermann*). W wielu dokumentach Koepp zajmuje się tematem granicznych krajobrazów Europy Środkowo-Wschodniej, np. *Kurische Nehrung* (*Mierzeja Kurońska*) z 2001, *Memelland* (*Okręg Kłajpedy*) z 2008, *Berlin-Stettin* (*Berlin-Szczecin*) z 2009, *In Sarmatien* (*W Sarmacji*) z 2014 i *Landstück* (*Kawałek ziemi*) z 2016 roku.

W nurcie pogranicza

dyskusja panelowa, udział biorą: Uwe Rada i Volker Koepp

sobota, 14.04.2018, 18:00

Apollo, Görlitz

wstęp: 6 € / 4 € (bilet na dyskusję i film 10 €)

W Sarmacji

(reż. Volker Koepp, D 2014, 129 min) projekcja filmu

sobota, 14.04.2018, 19:30

Apollo, Görlitz

wstęp: 6 € / 4 € (bilet na dyskusję i film 10 €)

Foto © René Fietzek

Foto © Magdalena Becker

Artur Becker i Olga Grjasnowa

Na przestrzeni ostatnich trzech dekad różnorodność kulturowa stała się ważnym znakiem charakterystycznym współczesnej literatury niemieckojęzycznej. Ruchy migracyjne drugiej połowy XX wieku zrodziły w Niemczech szereg autorów i autorek rozumiejących samych siebie jako przedstawicielki i przedstawicieli nowej, hybrydowej kultury. Mimo że często żyją i mają bezpośredni kontakt z dwoma równouprawnionymi przestrzeniami kulturowymi i językami, jako język własnej twórczości wybierają niemiecki. Na ile doświadczenie emigracji decyduje o tematach ich działalności literackiej, zmieniając ją i kształtując? Na ile wzbogaca ich wyobraźnię językową? Jak funkcjonuje tworzenie w języku innym niż ojczysty? Porozmawiamy o tym z Arturem Beckerem i Olgą Grjasnową.

Artur Becker, ur. w 1968 roku w Bartoszycach, od 1985 mieszka w Niemczech. Becker pisze powieści, opowiadania i eseje. Ostatnio opublikował tom esejów *Kosmopolen. Auf der Suche nach einem europäischen Zuhause (Kosmopolacy. W poszukiwaniu europejskiego domu)*. Wielokrotnie nagradzany za swą twórczość, m.in. Nagrodą im. Adelberta von Chamisso oraz Nagrodą DIALOGU. Wiosną 2019 roku ukáže się jego nowa powieść *Drang nach Osten*.

Olga Grjasnowa, ur. w 1984 roku w Baku, stolicy Azerbejdżanu, wychowywała się na Kaukazie. W 1996 roku jej rodzina wyemigrowała do Niemiec. Za debiutancką powieść z 2012 roku *Der Russe ist einer, der Birken liebt (Rosjanin to ten, kto kocha brzozy)* otrzymała Nagrodę im. Klaus Michaela Kühnego oraz Nagrodę im. Anny Seghers. W 2014 opublikowała *Die juristische Unschärfe einer Ehe (Prawna nieostrość małżeństwa)*. Obie zostały zaadoptowane na scenę. *Gott ist nicht schüchtern (Bóg nie jest nieśmiały)* to najnowsza, wydana w 2017 roku powieść Olgi Grjasnowej.

prowadzenie: **prof. dr Monika Wolting**, Instytut Germanistyki Uniwersytetu Wrocławskiego

Nomadzi języka - poranek z Arturem Beckerem i Olgą Grjasnową

niedziela, 15.04.2018, 11:30

Apollo, Görlitz

wstęp: 6 € / 4 €

Foto © Lukasz Chwałko

Jakob Böhme
Leben und Werk
Gott · Der Mensch · Das Gute · Das Böse

Herausgegeben von Lukasz Chwałko
Sabin Kluszczyński · Joanna Sobieśniewska
Jarosław Bobrowski · Heinz Müller

Produktion: Lukasz Chwałko

BOKM NITRO SERKUP

Łukasz Chwałko

Pierwszy kinowy film dokumentalny o prawdopodobnie najwybitniejszym mieszkańcu Görlitz-Zgorzelca, Jakubie Böhme (1575–1624), przybliży widzom wszystkie aspekty dotyczące tego mistyka i człowieka. Poprzez wspaniałe obrazy oraz dzięki inteligentnym rozmowom ze znawcami jego twórczości, reżyser opowiada i tłumaczy fenomen Böhme, naświetlając przy tym historyczny i kulturalny kontekst jego oddziaływania. Premiera filmu odbyła się w 4 czerwca 2016 roku w Zgorzelcu. Wersja niemieckojęzyczna powstała w 2017 roku w studio nagrań stowarzyszenia Ars Augusta e.V. w Görlitz i po raz pierwszy zaprezentowana zostanie w ramach Dni Literatury 2018.

Łukasz Chwałko, urodzony w 1985 w Zgorzelcu, absolwent szkoły filmowej w Brighton (Brighton Film School), studiował kulturoznawstwo i dziennikarstwo na Dolnośląskiej Szkole Wyższej. Podczas studiów postanowił poświęcić swój pierwszy film wybitnej osobowości rodzinnego miasta. Nad tą niskobudżetową produkcją pracował przez pięć lat z wieloma polskimi i międzynarodowymi partnerami. Film był już pokazywany i entuzjastycznie przyjmowany na kilku festiwalach.

prowadzenie: **Markus Kremser**, dziennikarz z Görlitz

Jacob Böhme - życie i twórczość

niemiecka premiera filmu oraz rozmowa z reżyserem
Łukaszem Chwałko

niedziela, 15.04.2018, 17:00

Apollo, Görlitz

wstęp: 6 € / 4 €

Partnerzy

Deutsches Kulturforum östliches Europa // Niemieckie Forum Kultury Europy Środkowej i Wschodniej

Niemieckie Forum Kultury Europy Środkowej i Wschodniej angażuje się na rzecz dialogu na temat historii tych obszarów Europy Środkowej i Wschodniej, na których kiedyś żyli lub wciąż jeszcze żyją Niemcy. Forum organizuje odczyty, dyskusje, wystawy, koncerty, uroczystości wręczenia nagród, konferencje i warsztaty. W ramach własnej serii wydawniczej Biblioteka Poczdamka Forum wydaje publikacje fachowe, beletrystykę, katalogi i broszury. Forum pragnie być pośrednikiem między Wschodem i Zachodem, między instytucjami i inicjatywami indywidualnymi, między nauką a forum publicznym. Forum odpowiada za programowy rdzeń projektu Dni Literatury i gwarantuje jego wysoką jakość merytoryczną.

Schlesisches Museum zu Görlitz // Muzeum Śląskie w Görlitz

Muzeum Śląskie w Görlitz prezentuje tysiącletnią historię Śląska, jego kulturę i tradycje jako wspólne dziedzictwo Niemców, Polaków i Czechów. Muzeum szuka nowych dróg do tego starożytnego obszaru kulturowego i zaprasza do rozmowy o przeszłości i przyszłości Śląska. Referent ds. Kultury Śląska wspiera merytorycznie organizatorów projektu.

Biblioteki miejskie w Görlitz i w Zgorzelcu

Biblioteki są instytucjonalnymi pośrednikami między czytelnikami a dziełami literatury współczesnej. Dysponują szeroką siatką kontaktów we wszystkich obszarach społecznych. Obie biblioteki są partnerami przy organizacji spotkań autorskich w szkołach po obu stronach Nisy, docierając zarówno do odbiorców dorosłych, jak i młodzieży szkolnej.

Finansowanie

Dni Literatury są finansowane z programu: Fundusz Małych Projektów (FMP) INTERREG Polska -Saksonia 2014–2020

Lead Partner: Kultur.Service Görlitz

Partnerzy projektu: Miejska Biblioteka Publiczna w Zgorzelcu, Niemieckie Forum Kultury Europy Środkowej i Wschodniej, Muzeum Śląskim w Görlitz

Opis projektu:

Dni Literatury nad Nysą poświęcone są zjawisku granicy, a raczej różnym aspektom jej przekraczania.

Dni Literatury są międzynarodowym projektem literackim. Festiwal ma na celu zapoznanie z nieznanymi lub zapomnianymi obliczami sąsiedztwa w Europie Środkowej oraz przedstawienie różnych aspektów i perspektyw dotyczących przeszłości i teraźniejszości regionu na przykładzie współczesnej literatury. Położenie sąsiadujących ze sobą miast Görlitz i Zgorzeleca pozwala umiejscowić festiwal w ważnym miejscu na mapie literackiej, jakim jest pogranicze, a także rozważyć delikatne stosunki między państwami Europy środkowej-wschodniej po II Wojnie Światowej aż do chwili obecnej z perspektywy przeszłości i dnia dzisiejszego: Dni Literatury nad Nysą jako forum międzynarodowej wymiany kulturalnej. Treść i format Dni Literatury nad Nysą wypełniają lukę w tym zakresie: to pierwszy projekt w regionie Görlitz-Zgorzelec, który koncentruje się na medium jakim jest język. Jest to najważniejszy aspekt w relacjach społecznych.

Cel projektu: Poprawa wzajemnego, sąsiedzkiego zrozumienia za pośrednictwem współczesnej literatury.

Czas trwania projektu: 01.09.2017 – 29.06.2018

Łączne wydatki: 29.949,80 EUR

Kwota środków z EFRR: 85 %

Informacje praktyczne

Miejsca festiwalowe

Wydarzenia trzeciej edycji Dni Literatury odbywają się w większości w Teatrze Apollo, tegorocznym festiwalowym centrum. Jedynie otwarcie ma miejsce w Synagodze, a polskojęzyczne wydarzenia w Miejskim Domu Kultury w Zgorzelcu.

Apollo Theater Görlitz

Hospitalstraße 2
02826 Görlitz
+49 (0) 3581 474747
www.g-h-t.de

Miejski Dom Kultury Zgorzelec

Ulica Parkowa 1
59-900 Zgorzelec / Polen
+48 75 775 24 15
mdk.zgorzelec.eu

Synagoga Görlitz

Otto-Müller-Straße
02826 Görlitz
www.synagoge-goerlitz.de

Bilety

Przed sprzedaż biletów w kasie Teatru Görlitz

Demianiplatz 2, 02826 Görlitz
wt – pt 10:00 – 18:00 | so 10:00 – 12:30
rezerwacja biletów w języku polskim
e-mail: j-o-s@g-h-t.de
internet: www.g-h-t.de

Touristbüro i-vent Görlitz

Obermarkt 33, 02826 Görlitz
Telefon 03581 421362
IV-X: pon – pt 9:00 – 18:00 | sob-nd i święta 9:30 – 15:00
XI-III: pon – pt 9:00 – 18:00 Uhr | sob: 9:30 – 15:00

SZ-Treffpunkt Görlitz

CityCenter Frauentor
An der Frauenkirche 12
02826 Görlitz
tel. +49 (0) 3581 47105270
pon – pt 10:00 – 17:00

Görlitz-Information

Obermarkt 32, 02826 Görlitz

tel. +49 (0) 3581 475723

V-X: pon–pt 9:00–18:00 | sob 9:00–17:00 | nd i święta:
09:00–16:00

XI-IV: pon–pt 9:30–18:00 | sob, nd, święta: 9:30–14:30

Wochenkurier Görlitz

Berliner Straße 28, 02826 Görlitz

tel. +49 (0) 3581 42420

pon, śr 8:30–17:00 | wt, czw 8:30–18:00 | pt 8:30–16:00

Bilety online

Bilety na wydarzenia Dni Literatury można nabyć w internecie na stronie Teatru Görlitz www.g-h-t.de. Odbiór zakupionych biletów w kasie teatru.

Zniżki

Bilet ulgowy przysługuje uczniom, studentom, bezrobotnym, niepełnosprawnym. Posiadacze biletu na jedno z wieczornych wydarzeń dnia 14.04 mają prawo do biletu ulgowego na drugie wydarzenie.

Karnet festiwalowy

Karnet festiwalowy umożliwia za 15 euro (ulgowy 11 euro) wstęp na wszystkie wydarzenia festiwalowe.

Książki

Książki prezentowane podczas Dni Literatury można zakupić w księgarni Art Goreliz, Brüderstraße 3 w Görlitz oraz online na stronie www.literaturtage.eu/shop. Ponadto podczas każdego wydarzenia będzie możliwość nabycia książek.

Podziękowania

Dni Literatury nad Nysą odbywają się już po raz trzeci. Pomyślna realizacja takiego projektu wymaga współdziałania wielu osób i instytucji. Dlatego też w tym miejscu pragniemy bardzo serdecznie podziękować naszym Partnerom za ich zaangażowanie. Są to:

- Ars-Augusta e.V., księgarnia Art Goreliz, Café HotSpot, Teatr im. Gerharta Hauptmanna Görlitz-Zittau GmbH, Gleis 1 i KulTourPunkt na Dworcu Gł. w Görlitz, Ideenfluss e.V., Muzeum Łużyckie w Zgorzelcu, Krüger & Altmann GbR, Miejski Dom Kultury in Zgorzelec, Offkino Klappe die Zweite, Miejskie Biblioteki Publiczne w Görlitz i Zgorzelcu
- Muzeum Śląskie w Görlitz, przede wszystkim referent ds. kultury, dr Annemarie Franke, współpracująca przy programie Dni Literatury.
- Niemieckie Forum Kultury Europy Środkowej i Wschodniej, przede wszystkim kurator projektu, dr Magdalena Gebala, która przygotowała projekt od strony merytorycznej.

Ponadto dziękujemy nadburmistrzowi Görlitz, Siegfriedowi Deinege, oraz burmistrzowi Zgorzelca, Rafałowi Groniczowi, za wsparcie projektu i dobrą współpracę. I oczywiście wszystkim gremiom decyzyjnym w fundacjach, które zdecydowały się wesprzeć projekt finansowo i umożliwić jego realizację.

Impressum

Görlitzer Kulturservicegesellschaft mbH
Brüderstraße 9
02826 Görlitz

tel: 03581 - 67 24 20
fax: 03581 - 67 24 24
mail: kultur.service@goerlitz.de
www.kultur-service-goerlitz.de

@GoerlitzerKulturservice

@literaturtage.eu

#kultur.service_Goerlitz

@Kultur_Service_

Kultur.Service Görlitz jest spółką Miasta Görlitz. Informacje o mieście na stronie www.goerlitz.de

Skład: Juliane Wedlich
Druk: www.flyeralarm.de
Nakład: 250 egzemplarzy
Redakcja: Kultur.Service Görlitz
Zamknięcie wydania: marzec 2018

Zastrzega się prawo zmian w programie.

Wszystkie opublikowane w programie zdjęcia zostały dostarczone organizatorom przez wydawnictwa lub autorów wraz z licencją na użycie w celach promocyjnych projektu Dni Literatury nad Nysą 2018.

www.literaturtage.eu

Projekt finansowany przez:

Organizator:

Kultur Service
Görlitz

Firma Kultur.Service Görlitz jest spółką Miasta Görlitz. Informacje o mieście na www.goerlitz.de

Partnerzy:

Referent ds. kultury przy Muzeum Śląskim w Görlitz

Stadtbibliothek Görlitz
Miejska Biblioteka Publiczna
w Zgorzelcu

Niemieckie Forum Kultury Europy Środkowej i Wschodniej oraz referent ds. kultury są finansowane ze środków:

Die Beauftragte der Bundesregierung
für Kultur und Medien